

Motion till riksdagen 2011/12:K364

av **Ulrika Karlsson i Uppsala och Oskar Öholm**
(M)

Negativ föreningsfrihet

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förstärkt negativ föreningsfrihet.

Motivering

Det är, och måste alltid vara, den enskilde medborgarens sak att frivilligt få välja politisk tillhörighet, trossamfund eller facklig organisation. Föreningsrätten är en grundläggande rättighet i demokratiska stater och i Sverige är föreningsrätten grundlagsfäst. Ur ett demokratiskt perspektiv kan det anses vara självklart att varje medborgare har rätt att tillhöra en förening och likaså rätt att avstå från att ansluta sig till en förening. Sedan 1995 gäller Europakonventionen som lag i Sverige. Europadomstolen har i sin tillämpning av nämnda konvention givit den negativa föreningsrätten ett skydd. Artikel 5 i den europeiska stadgan slår fast rätten för arbetstagare och arbetsgivare att bilda och tillhöra en organisation som tillvaratar deras ekonomiska och sociala intressen. Eftersom Sverige har ratificerat den europeiska sociala stadgan är såväl regering som riksdag skyldiga att se till att dess bestämmelser efterlevs i Sverige. Det är med andra ord statens uppgift att skydda medborgarnas möjlighet att utöva denna rätt.

Vidare bör inte heller någon diskriminering accepteras som resultat av det val som den enskilda träffat. Lika lite bör kollektiva tvångsanslutningar av människor accepteras.

På arbetsmarknaden saknar såväl organisationer som enskilda människor inflytande i frågor som rör den enskildes intressen på arbetsmarknaden. Kollektivavtal kan vara bra, eftersom det är ett rationellt sätt att få relationer mellan arbetsgivare och arbetstagare att fungera. Däremot är det inte rimligt när kollektivavtal också innebär att de som har valt att tillhöra en annan orga-

Fel! Okänt namn på

nisation, eller ingen organisation, omfattas av de kollektivavtal som slutits. I synnerhet är detta orimligt när dessa avtal står i strid med gällande lag. Den som har valt att inte vara medlem saknar då möjlighet att påverka vare sig den organisation som företräder honom eller henne eller de avtal som organisationen har träffat å hans eller hennes vägnar.

Individens fria val bör vara en förutsättning för organisationer som vill utvecklas och förbli starka. I ett demokratiskt samhälle som Sverige måste det vara möjligt att förena individens fria val med arbetsmarknadens organisationer så att de företräder sina medlemmar på ett bra och korrekt sätt.

Grundlagsutredningen konstaterade att det finns områden där reglerna i 2 kap. regeringsformen inte motsvarar det skydd som ges enligt Europakonventionen, däribland den negativa föreningsfriheten. Grundlagsutredningen presenterade inte några överväganden beträffande den negativa föreningsfriheten för att bättre anpassa innehållet i 2 kap. regeringsformen till Europakonventionens reglering.

Enligt en rapport från riksdagens utredningstjänst framförs det uttryckligen att den positiva föreningsfriheten har en annan och bredare funktion i rättighetsskyddet än den negativa. Detta kan utläsas från formuleringen av den negativa föreningsfriheten i 2 kap. 2 § regeringsformen. Det är av bland annat denna anledning viktigt att slå fast vad såväl den positiva som den negativa föreningsfriheten innebär. Var och en som önskar kan ej i lag fråntas rätten att vara medlem i ett fackförbund. Var och en som önskar att ej vara medlem kan heller inte i lag direkt eller indirekt intvingas till medlemskap i ett fackförbund. Inte heller kan denna intvingas i villkor som gäller för fackligt anslutna, eller intvingas i avtalsvillkor som förhandlats fram av och för andra.

Mot ovanstående bakgrund är det av största vikt att den negativa föreningsfriheten stärks i svensk lagstiftning så att den överensstämmer med den europeiska sociala stadgan och Europakonventionen som Sverige har ratificerat och därför måste följa.

Stockholm den 4 oktober 2011

Ulrika Karlsson i Uppsala (M)

Oskar Öholm (M)